

تحلیل مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای در پرستاری: رویکرد تکاملی راجرز

محمد رضا دین محمدی* فروغ رفیعی** حمید پیروی*** ندا مهرداد****

چکیده

زمینه و هدف: اجتماعی شدن فرایندی است که در سراسر زندگی انسان‌ها جریان دارد. این پدیده در حرفه پرستاری با برنامه‌های آموزش رسمی آغاز می‌شود و با ورود فرد به محیط‌های کاری تداوم می‌یابد. اجتماعی شدن حرفه‌ای به عنوان فرایند یادگیری دانش، مهارت‌ها، درونی سازی ارزش‌ها، باورها و هنجارهای حرفه و شکل گیری هویت حرفه‌ای تعریف می‌شود. هدف این مطالعه روشن سازی مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای، و درک و شناخت بیشتر ویژگی‌ها، پیشایندها و پیامدهای آن در پرستاری می‌باشد.

روش بررسی: در این مطالعه از رویکرد تحلیل مفهوم تکاملی Rodgers استفاده شده است. متون منتشر شده بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۹ میلادی در مورد اجتماعی شدن حرفه‌ای در علوم سلامت، به ویژه پرستاری، از پایگاه‌های اطلاعاتی علمی جستجو شد. پس از اعمال معیارهای ورود و نمونه گیری نهایی، ۴ کتاب و ۴۷ مقاله در حیطه پرستاری و علوم سلامتی انتخاب شدند و مورد بررسی و تحلیل عمیق قرار گرفتند. فرایند تحلیل تحت نظارت و بازبینی دو نفر از اساتید صاحب نظر در زمینه تحلیل مفهوم انجام شد.

یافته‌ها: تحلیل مفهوم مورد مطالعه نشان داد که اجتماعی شدن حرفه‌ای فرایندی پیچیده است که با ۴ ویژگی یادگیری، تعامل، تکامل و سازگاری مشخص می‌شود. همچنین، از مهم‌ترین پیشایندهای مفهوم می‌توان به اهمیت برنامه‌های آموزشی جامع، الگوهای نقشی شایسته، فراهم بودن فرصت کسب تجربه در عرصه و آرایه بازخوردهای سازنده در دوران آموزشی و محیط‌های کاری اشاره کرد. پیامدهای اجتماعی شدن حرفه‌ای بسیار گسترده، متغیر و متأثر از عوامل شخصی، سازمانی و موقعیتی است. اجتماعی شدن حرفه‌ای با نتایج مطلوب و گاهی نیز با تبعات ناخوشایند همراه است.

نتیجه‌گیری: اجتماعی شدن حرفه‌ای فرایندی اجتناب ناپذیر، پیچیده، متغیر، پویا، دایمی و در عین حال غیر قابل پیش بینی است. ادبیات موجود نشان می‌دهد که اجتماعی شدن حرفه‌ای همیشه نتایج مطلوب به همراه ندارد، به ویژه این که در برخی متون، پیامدهای منفی آن بسیار برجسته و نگران‌کننده ذکر شده است. از این رو، اجتماعی شدن مؤثر در حرفه پرستاری مستلزم فراهم بودن شرایط و تمهیدات در عرصه آموزش و خدمات است. این مطالعه، ضمن تشریح و روشن سازی اهمیت، قلمرو و کاربرد مفهوم اجتماعی شدن در حرفه پرستاری، آغازی برای تحقیق و توسعه بیشتر مفهوم، و گسترش دانش پرستاری خواهد بود.

نویسنده مسئول:
محمد رضا دین محمدی؛
دانشکده پرستاری و
مامایی دانشگاه علوم
پزشکی زنجان

e-mail:
mdinmohammadi@
yahoo.com

واژه‌های کلیدی: اجتماعی شدن حرفه‌ای، تحلیل مفهوم، روش تکاملی Rodgers، پرستاری

- دریافت مقاله: آبان ماه ۱۳۸۸ - پذیرش مقاله: فروردین ماه ۱۳۸۹

مقدمه

اجتماعی شدن فرایندی است که فرد در طی آن، نقش‌ها، ارزش‌ها و موقعیت‌های لازم

برای حضور در سازمان‌های اجتماعی را فرا می‌گیرد. فرایند اجتماعی شدن که با یادگیری هنجارها و نقش‌های خانوادگی و خرده فرهنگ‌های آن آغاز می‌گردد و بخشی از پنداشت از خود هر فرد را تشکیل می‌دهد، در سراسر زندگی فرد جریان دارد. فرد به موازات

* مربی گروه آموزشی پرستاری داخلی جراحی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی زنجان
** دانشیار گروه آموزشی داخلی جراحی و عضو مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
*** دانشیار گروه آموزشی پرستاری داخلی جراحی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
**** استادیار گروه آموزشی بهداشت جامعه و مادران و نوزادان و عضو مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران

پرستاری و ورود به محیط‌های کاری ادامه می‌یابد (۱۲-۵). بنابراین، اجتماعی شدن پیامد خواسته یا ناخواسته فرایند آموزشی و تجارب محیط کار می‌باشد (۱۰ و ۱۳).

در مورد مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای، تعاریف و توصیف‌های متعدد و در عین حال متغیری در ادبیات پرستاری ارائه شده است که در اغلب آن‌ها اجتماعی شدن حرفه‌ای فرایند درونی کردن و تکامل هویت حرفه‌ای از طریق کسب دانش، مهارت‌ها، نگرش‌ها، باورها، ارزش‌ها، هنجارها و استانداردهای اخلاقی جهت ایفای نقش حرفه‌ای تعریف شده است (۶، ۷، ۱۰، ۱۲، ۲۳-۱۴).

مفاهیم بلوک‌های ساختمانی نظریه‌ها را تشکیل می‌دهند و در تکامل نظریه‌ها سهم به سزایی دارند (۲۴). رویکردهای بسیاری برای توسعه مفاهیم توسط محققان به کار گرفته شده است، از جمله رویکرد تحلیل مفهوم که به عنوان یکی از راهبردهای آشنا در توسعه مفهوم، عناصر اساسی یک مفهوم را با هدف شناخت ساختار و عملکرد آن مورد بررسی قرار می‌دهد. نظریه پردازان، محقق و متخصص بالینی در جریان فرایند تحلیل مفهوم با احتمالات و شقوق مختلف مفهوم مورد نظر درگیری عملی پیدا می‌کند و با کارکرد آن‌ها آشنا می‌شود. هر مفهوم دارای ویژگی‌ها و مشخصاتی است که آن را از دیگر مفاهیم متمایز می‌نماید. تحلیل مفهوم نه تنها در پالایش مفاهیم مبهم نظریه‌ها مفید است، بلکه در روشن‌سازی مفاهیمی که در حیطه پرستاری کاربرد داشته‌اند و دارای ابهام و گاهی استفاده نامناسب و افراطی هستند نیز مفید خواهد بود.

رشد و پذیرش نقش در گروه‌های جدید، هنجارهای جدید را فرا می‌گیرد و به پالایش مجدد پنداشت از خود خویشتن می‌پردازد (۱). Howkins و Ewens به نقل از Berger و Luckman اجتماعی شدن را به دو نوع اولیه و ثانویه تقسیم می‌کنند که اولی در دوران کودکی و دومی در جریان اجتماعی شدن در یک جامعه بزرگ‌تر رخ می‌دهد. اجتماعی شدن در حرفه، بخش قابل توجهی از اجتماعی شدن ثانویه را شکل می‌دهد، اگر چه Jarvis آن را فرایندی جداگانه و تحت عنوان اجتماعی شدن ثالثیه معرفی می‌نماید (۲). مفهوم اجتماعی شدن در معنی روان‌شناختی و جامعه‌شناختی به حالتی اطلاق می‌گردد که فرد خود را درون اعضای یک گروه با فرهنگ خاص آن گروه تطبیق می‌دهد (۳).

در ادبیات موجود در موارد متعددی مفاهیم اجتماعی شدن و اجتماعی شدن حرفه‌ای به جای هم به کار گرفته شده‌اند، در حالی که اجتماعی شدن حرفه‌ای تنها دوره‌ای از فرایند اجتماعی شدن (که در سراسر زندگی افراد در جریان است) را تشکیل می‌دهد (۴). Wolf به نقل از Hinshaw می‌نویسد: اجتماعی شدن فرایندی است که در طی آن افراد نقش‌ها، ارزش‌ها، رفتارها و دانش مربوط به حرفه یا گروه اجتماعی جدید را یاد می‌گیرند (۵).

پیشینه مفهوم اجتماعی شدن در ادبیات پرستاری به سال ۱۹۵۸ و قبل از آن باز می‌گردد (۶). اجتماعی شدن حرفه‌ای، جنبه حیاتی تکامل دانشجویان پرستاری می‌باشد. این فرایند با ورود افراد به برنامه آموزش پرستاری آغاز می‌شود و با اتمام آموزش

فلسفی اصالت‌گرایی و مطلق‌گرایی که در نیمه اول قرن بیستم در زمینه دانش و مفاهیم رایج بوده‌اند، رد کرده و جایگاه خود را در بین رویکردهای موجود باز کرده است (۲۷).

در دیدگاه تکاملی، به جای پاسخ به این سؤال که «مفهوم مورد نظر چیست؟» عمدتاً بر رویکرد اکتشافی و تسهیل روندی مناسب جهت بررسی و کاوش‌های بیشتر تأکید می‌شود و در واقع مبنایی جهت پیشبرد چرخه‌ای است که مفهوم در آن تکامل می‌یابد. در چنین شرایطی برخلاف بسیاری از شیوه‌های تحلیل، نتایج حاصل، به جای این که پایان تحلیل باشد به عنوان یک نقطه آغاز محسوب می‌شود. روش تکاملی تحلیل مفهوم به طور عمده مبتنی بر رویکرد استقرایی است و همواره مبنا و زمینه‌ای برای بررسی و تحقیق بیشتر در آینده را فراهم می‌نماید (۲۷). هدف از تحلیل در این رویکرد، تشریح، توضیح مفهوم و موارد استعمال رایج آن و آشکارسازی ویژگی‌های آن به عنوان مبنایی برای توسعه و تکامل بیشتر مفهوم می‌باشد (۲۸).

این مطالعه با هدف روشن ساختن مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای در پرستاری، درک و شناخت بیشتر ویژگی‌ها، پیشایندها و پیامدهای اجتماعی شدن حرفه‌ای در بافت پرستاری و تغییرات آن در گذر زمان انجام یافته است. پرستاری معاصر بر این باور است که حقیقت انسان و پدیده‌های پرستاری مربوط به آن، دائماً در حال تغییر هستند، عناصر وابسته به هم دارند و تنها در بافت مجموعه‌ای از عوامل زمینه‌ای قابل تفسیر می‌باشند. از آن جا که این دیدگاه با رویکرد تکاملی تحلیل مفهوم

تحلیل مفهوم فهم درستی از ویژگی‌های زیربنایی مفاهیم در اختیار محقق و نظریه پرداز قرار می‌دهد تا با دستیابی به تعریفی روشن از مشکل، به ساخت فرضیه‌هایی که درستی روابط بین مفاهیم را منعکس می‌کند، مبادرت نماید. همچنین، نتایج تحلیل مفهوم در ساخت ابزار تحقیق یا راهنمای مصاحبه قبل از انجام تحقیق نقش به سزایی دارد (۲۵).

در چند دهه گذشته، روش‌های متعدد تحلیل مفهوم توسعه یافته و در پرستاری به کار گرفته شده است که هر کدام مبانی فلسفی خاص خود را دارد. در بسیاری از موارد، اساس فلسفی رویکردهای تحلیل، ضمنی هستند، ولی در عین حال اثرات قابل توجهی بر انجام، تفسیر و به کارگیری نتایج تحلیل به جا می‌گذارند (۲۶ و ۲۷).

از نظر تاریخی، دیدگاه‌های رایج در مورد مفاهیم و تحلیل آن‌ها ریشه در نظریه فلسفی اصالت‌گرایی دارند. در این دیدگاه، هدف اصلی از تحلیل دستیابی به «اصل و جوهره» مفهوم مورد نظر می‌باشد. این جوهره مجموعه‌ای از شرایطی است که برای ترسیم دقیق محدوده و قلمرو مفهوم لازم و کافی است. بر اساس این دیدگاه فلسفی، مفاهیم جدا از بافت اجتماعی یا وابستگی‌اش با دیگر مفاهیم مورد تحلیل قرار می‌گیرد. رویکرد تحلیل مفهوم تکاملی Rodgers، بر پایه تفکر فلسفی معاصر در زمینه مفاهیم و نقش آن‌ها در تکامل و توسعه دانش پایه‌گذاری شده است. این دیدگاه به ماهیت پویای مفاهیم که همواره با گذر زمان در بافت و زمینه اجتماعی در تغییر و تحول است، تأکید می‌نماید. این رویکرد تحلیل، دیدگاه‌های

Rodgers مطابقت دارد، برای مطالعه از این رویکرد استفاده شد.

روش کار

در این مطالعه از رویکرد تکاملی تحلیل مفهوم Rodgers استفاده شده است. در این رویکرد اگر چه فعالیت‌های شش گانه مقدماتی برای مطالعه توصیه شده (جدول شماره ۱)، اما Rodgers معتقد است که بسیاری از این فعالیت‌ها در طی مطالعه به طور هم‌زمان

صورت می‌گیرد. فرایند مطالعه دارای ماهیت غیر خطی، چرخشی و انعطاف‌پذیر می‌باشد. مراحل شش گانه صرفاً بیانگر فعالیت‌هایی است که باید در طی مطالعه انجام پذیرد و نباید آن را به مثابه مراحل متوالی تلقی نمود. در این روش، Rodgers از رویکرد استقرایی و تحلیل دقیق بهره می‌برد و تمرکز مطالعه بر جمع‌آوری و تحلیل داده‌های خام استوار است و مفاهیم در زمینه اجتماعی، فرهنگی و بافت خاص هر حرفه مورد مطالعه قرار می‌گیرد (۲۷ و ۲۸).

جدول ۱- مراحل فرایند تحلیل مفهوم تکاملی Rodgers

۱. تعیین مفهوم مورد نظر و بیانات همراه و واژه‌های جانشین
۲. تعیین و انتخاب محدوده و قلمرو (مجموعه و نمونه) مناسب جهت جمع‌آوری داده‌ها
۳. جمع‌آوری داده‌های مرتبط با ویژگی‌های مفهوم و متناسب با تغییرپذیری‌های بافتی از جمله اجتماعی فرهنگی، بین رشته‌ای و زمانی (بروز پیشایندها و پیامدهای مفهوم)
۴. تحلیل داده‌ها بر اساس ویژگی‌های مفهوم
۵. بیان مثال متناسب با مفهوم در صورت نیاز
۶. تعیین فرضیه‌ها و دلالت‌های تحلیل برای تکامل بیشتر مفهوم

مهم‌ترین مرحله پس از مشخص کردن مفهوم مورد نظر، تعیین قلمرو و محدوده ادبیات مورد مطالعه می‌باشد (۲۸). در این تحقیق، متون منتشر شده در ۱۵ سال اخیر در مورد اجتماعی شدن حرفه‌ای در پرستاری و علوم سلامتی مورد بررسی و تحلیل دقیق قرار گرفت. بر اساس رویکرد تکاملی Rodgers که بر تحلیل داده‌های خام موجود در ادبیات استوار است، پایگاه‌های اطلاعاتی علمی (PubMed, ProQuest, Ovid, and Nursing Index) برای جستجو انتخاب شدند. در جستجوی مقدماتی از واژه‌های اجتماعی شدن، اجتماعی شدن حرفه‌ای و پرستاری به شکل جداگانه و سپس به صورت ترکیبی استفاده

شد. در ادامه، برای دستیابی به نتایج دقیق‌تر، معیارهای ورود متون به مطالعه تعیین گردید. معیارهای اصلی جهت ورود به تحلیل نهایی، متون منتشر شده به زبان انگلیسی در محدوده سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۹ میلادی در بافت پرستاری و علوم سلامتی بود.

نتیجه اولیه جستجو، حدود ۴۶ مقاله بود که با رعایت معیارهای ورود و حذف موارد تکراری به ۲۰۵ مورد تنزل پیدا کرد. در مرحله نهایی، ۴۷ مقاله که واژه‌های اصلی مطالعه (اجتماعی شدن و پرستاری یا علوم سلامتی) در عنوان یا چکیده آن‌ها وجود داشت و به صورت تمام متن قابل دسترسی بود، انتخاب شد که مشتمل بر ۶ مورد رساله دکتری و ۴۱

پیش‌بینی و نامعلوم (۲)، چرخشی و غیرخطی (۲۱، ۲ و ۳۵-۳۲)، غیر ارادی (۶، ۳۲ و ۳۴)، غیر قابل اجتناب (۱۸)، پویا و در حال تغییر (۲، ۲۱، ۳۵ و ۳۶)، دایمی و مداوم (۲، ۱۱، ۱۹ و ۳۷) و در عین حال شخصی (۹) توصیف می‌نمایند. اجتماعی شدن حرفه‌ای نه تنها پیچیده و متنوع، بلکه پویا و دائماً در حال تغییر است (۲ و ۵). فرایند هیچ الگوی مشخصی ندارد، گاهی به عقب و گاهی به جلو حرکت می‌کند و فعالیت و پیشرفت آن نامنظم و غیر قابل پیش‌بینی است (۲).

اجتماعی شدن حرفه‌ای در پرستاری با برنامه آموزش پرستاری آغاز و با ورود به محیط کار تداوم می‌یابد. اجتماعی شدن حرفه‌ای فرایندی مداوم، پیشرونده و شکلی از یادگیری مادام‌العمر می‌باشد (۵ و ۱۱). اجتماعی شدن، فرایندی خطی نیست، بلکه ماهیت یکپارچه، سیال، پویا، تعاملی، تکاملی و انعطاف‌پذیر دارد (۳۵). از طرفی، این فرایند، شخصی است و از فردی به فرد دیگر متفاوت است. بعضی، دوره اجتماعی شدن را سریع و برخی به کندی و با تحمل مشکلات و ناملازمات سپری می‌کنند (۵ و ۹).

اجتماعی شدن حرفه‌ای، دانشجویان را درگیر بازسازی نقش‌های خود و ایجاد تغییراتی در ساختارهای شخصی می‌نماید. پیچیدگی اجتماعی شدن در تغییرات منحصر و خاص هر دانشجو نمایان می‌گردد. بعضی تغییرات در جریان این فرایند، هویت نقش حرفه‌ای ایشان را تقویت می‌کنند و برخی ممکن است تأثیر اندکی داشته باشند (۲). به علاوه، اجتماعی شدن حرفه‌ای، فرایند غیر ارادی درونی کردن

مورد مقاله علمی بود که اغلب در حوزه پرستاری و معدودی نیز در دیگر حوزه‌های علوم سلامتی (از جمله پزشکی، فیزیوتراپی، مامایی، و داروسازی) بودند. همچنین، از ۴ کتاب پرستاری نیز به جهت پوشش موضوعی مفهوم در فرایند تحلیل استفاده گردید. کتاب‌ها و مقالات به دقت مرور و مورد مطالعه عمیق قرار گرفتند و اطلاعات مربوط به ویژگی‌ها، پیشایندها و پیامدهای مفهوم و همچنین واژه‌های جانشین و مرتبط خلاصه و کدبندی گردید. با استفاده از تحلیل درون‌مایه‌ای و فرایندهای چرخشی (iterative)، درون‌مایه‌های اولیه استخراج و سپس در قالب ویژگی‌های مفهوم طبقه‌بندی گردید. به منظور اطمینان از بی‌طرفی، تأمین اعتبار و کاهش سوگیری، فرایند تحلیل توسط دو نفر از افراد صاحب نظر در تحلیل مفهوم مورد ممیزی قرار گرفت.

یافته‌ها

شناسایی ویژگی‌های مفهوم، اولین مرحله انجام تحلیل است که به تعریف واقعی از مفهوم منجر می‌گردد (۲۶ و ۲۸). در مطالعه حاضر، مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای به عنوان مفهومی با ماهیت فرایندی و دارای ویژگی‌های یادگیری، تعاملی بودن، سازگاری و تکاملی بودن آشکار شد.

اجتماعی شدن حرفه‌ای به عنوان یک فرایند قریب به اتفاق تعاریف ارائه شده در ادبیات پرستاری به ماهیت فرایندی مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای تأکید داشته‌اند. متون مورد بررسی، فرایند اجتماعی شدن را فرایندی پیچیده و متنوع (۲، ۹، ۱۰، ۳۰ و ۳۱)، غیر قابل

حرفه‌ای، فرایند تعاملی پیچیده‌ای است که طی آن نقش حرفه‌ای (شامل دانش، مهارت‌ها و رفتار) آموخته شده، ارزش‌ها، نگرش‌ها و اهداف مربوط به حرفه و حس هویت حرفه‌ای با ویژگی‌های خاص اعضای آن حرفه درونی می‌شود (۳۱). این فرایند تعاملی بین دو گروه بازیگر (گروهی که پدیده اجتماعی شدن را تجربه می‌کنند و گروهی که خود عوامل اجتماعی کننده‌اند) رخ می‌دهد. Dalton به نقل از Kulmus، شکل تعاملی اجتماعی شدن حرفه‌ای را شامل چهار جزء وابسته به هم معرفی می‌کند: (۱) ساختار انتقال فرهنگ به افراد، (۲) فرایند کسب ویژگی‌های انسانی در محیط پیرامون، (۳) فرایند تعامل بین دو مجموعه بازیگرها (فرد اجتماعی شونده و عوامل اجتماعی کننده)، و (۴) عرصه و بافت اجتماعی شدن (۳۲).

Howkins و Ewens در مطالعه خود در مورد دانشجویان پرستاری به این نتیجه رسیدند که بر خلاف دیدگاه موجود، اجتماعی شدن حرفه‌ای در آنان، نه تنها فرایندی غیر فعال و انفعالی نیست، بلکه پویا و در حال تغییر است. در ادبیات پرستاری نیز تغییر و حرکت از نقش انفعالی دانشجو به جهتی که نقش فعال و در حال تعامل با کل فرایند اجتماعی شدن دارد، مشاهده می‌گردد. پرستاران در هر نقطه از مسیر حرفه‌ای خود به طریقی که خود و نقش آن‌ها اقتضا می‌کند، تغییر می‌کنند و این تغییر بستگی به تجارب گذشته، نوع و شکل تمهیدات آموزشی، فرصت‌های بازاندیشی بر عملکرد، باورها و ارزش‌های حاصل از مسیر حرفه‌ای آن‌ها دارد (۲).

ارزش‌ها، رسوم، تعهدات و مسؤولیت‌های حرفه‌ای است و پیامد اجتناب‌ناپذیر ورود به حرفه محسوب می‌شود (۱۸،۶ و ۳۴).

اجتماعی شدن حرفه‌ای به عنوان فرایند یادگیری
مطالعات فراوانی اجتماعی شدن را نوعی فرایند یادگیری معرفی کرده‌اند (۱۱،۵،۲-۳۸ و ۳۵،۹). به طوری که بعضی آن را معادل «یادگیری اجتماعی» می‌دانند که طی آن، افراد چگونگی انجام امور را از طریق گوش کردن و مشاهده دقیق پیرامون خود یاد می‌گیرند (۹). اجتماعی شدن حرفه‌ای فرایند اساسی یادگیری مهارت‌ها، نگرش‌ها، و رفتارهای ضروری برای ایفای نقش‌های حرفه‌ای می‌باشد (۲۱). Waugaman و همکاران به نقل از Cohen، این فرایند را یادگیری زبان و فن‌آوری حرفه، درونی کردن هنجارها و ارزش‌های حرفه و تلفیق نقش حرفه‌ای در هویت فردی و دیگر نقش‌های زندگی توصیف می‌نمایند (۳۷).

به اعتقاد Weis و Schank توسعه حرفه‌ای و در نتیجه اجتماعی شدن حرفه‌ای، نیازمند فرایندی طولانی و مداوم است و بخشی از یادگیری مادام‌العمر محسوب می‌شود. توسعه حرفه‌ای بر دو جزء یادگیری حیطه شناختی و روانی حرکتی تأکید می‌ورزد. هر چند اجتماعی شدن حرفه‌ای بدون توسعه حیطه عاطفی ممکن نیست. پرستار حرفه‌ای بدون یادگیری حیطه عاطفی قادر به ارایه مراقبت پرستاری جامع و انسانی نخواهد بود (۱۱).

اجتماعی شدن حرفه‌ای به عنوان فرایند تعاملی
مطالعات فراوانی بر تعاملی بودن فرایند اجتماعی شدن تأکید داشته‌اند (۳۷ و ۳۴، ۳۲، ۳۱، ۲۲، ۹، ۵، ۲).

کلنگر، کسب مهارت در حیطه‌های یادگیری شناختی، روانی حرکتی و به ویژه حیطه عاطفی می‌باشد. برای این که یادگیری آغاز شده از محیط‌های آموزشی رسمی به تکامل حرفه و اجتماعی شدن مؤثر بینجامد، لازم است از طرف نهادهای حرفه‌ای و خدماتی مورد حمایت و همراهی قرار گیرد (۱۱ و ۳۷).

اجتماعی شدن حرفه‌ای به عنوان فرایند

سازگاری

در بعضی از مطالعات، در تعریف اجتماعی شدن یا توصیف ویژگی‌های آن مفهوم سازگاری به کار گرفته شده است (۲۲، ۳۱، ۳۶ و ۴۰).

Wolf به نقل از Hinshaw اجتماعی

شدن را یادگیری نقش‌های جدید و سازگاری با آن‌ها تعریف می‌نماید و آن را فرایندی دایمی توصیف می‌کند که طی آن افراد به عنوان عضوی از گروه اجتماعی پذیرفته می‌شوند (۵). دانشجویان در حین آموزش در مدارس و دانشکده‌های پرستاری با اصول اولیه ارزش‌های حرفه‌ای آشنا می‌شوند و با ورود به محیط‌های حرفه‌ای و بالینی، آن‌ها را به کار می‌بندند. مطالعات فراوانی (۱۲، ۱۸، ۴۳-۴۱) از این مرحله به عنوان دوره گذر، که با تنش و مشکلات عدیده‌ای همراه است، یاد می‌کنند. در ادبیات پرستاری، دوره گذر فرایندی جدا از اجتماعی شدن و حرفه‌ای شدن نیست، بلکه فرایند سازگاری با نقش‌های شخصی و حرفه‌ای در حال تغییر در شروع کار حرفه‌ای تعریف می‌شود. پرستاران جوان در طی این فرایند با نقش‌ها و مسؤولیت‌های جدید سازگاری پیدا می‌کنند و به تفاوت بین

روابط بین فردی نقش کلیدی در اجتماعی شدن ایفا می‌کند، به طوری که برخی، اجتماعی شدن را ارتباط معرفی می‌کنند؛ فرایند «درونی کردن واقعیت تفسیر شده» از طریق ارتباط، خلق و ایجاد می‌گردد (۹). این روابط و فرایند مبادله پیام‌ها و اطلاعات بین فرد و دیگران، در محیط‌های حرفه‌ای، شخصی و در کل با جامعه برقرار می‌شود و از این طریق، واقعیت پرستاری تفسیر و درونی می‌شود (۹ و ۳۷).

اجتماعی شدن حرفه‌ای به عنوان فرایند

تکاملی

مطالعات بسیاری (۵، ۷، ۱۱-۱۹، ۹-۱۷، ۳۰، ۳۲، ۳۵، ۳۷، ۳۹) بر تکاملی بودن فرایند اجتماعی شدن تأکید نموده‌اند. Wolf اجتماعی شدن را فرایند مادام‌العمر رشد حرفه‌ای و تکامل انسانی معرفی می‌نماید (۵). اجتماعی شدن تأثیر چشمگیری بر تکامل شخصیت حرفه‌ای فرد که محصول نهایی درونی کردن ارزش‌های خاص حرفه است، دارد. در پرستاری، این تأثیر در دو ویژگی مهم کسب و حفظ نقش حرفه‌ای و سرکوب ابهامات ذاتی درون نقش ظاهر می‌شود (۳۱).

اجتماعی شدن حرفه‌ای عموماً فرایندی تکاملی است که فرد دانش، مهارت‌ها، رفتارها و تعهد حرفه‌ای را در جریان آموزش کسب می‌نماید. فرد در مواجهه با اعضای درون حرفه، تجاربی کسب می‌کند که برای پذیرش وی در حرفه الزامی می‌باشد (۱۱ و ۳۷).

از دیدگاه جامعه شناختی، تکامل هر حرفه فراتر از تکامل و توسعه پیکره دانش آن حرفه می‌باشد. در پرستاری نیز لازمه دستیابی به توسعه حرفه‌ای و آرایه مراقبت پرستاری

مزایای مهم برنامه‌های پرسپتوری در مؤسسات آموزشی برای افراد شرکت‌کننده در این برنامه‌ها می‌داند (۵۰).

در مطالعه‌ای طولی که Maben و همکاران در مورد ۷۲ دانشجوی سال آخر پرستاری انجام دادند، مشخص گردید که فرایندهای آموزشی تنها زمینه نظری لازم را برای پرستاران فراهم می‌نمایند. از این رو، دانشجویان در زمان ورود به محیط‌های حرفه‌ای با رویکردهای مبتنی بر وظیفه و فرایندهای بوروکراتیک که بر اجتماعی شدن آن‌ها تأثیر می‌گذارد روبه‌رو می‌شوند که نتایج ناخوشایند به همراه داشت. به اعتقاد آن‌ها حضور الگوهای نقشی با کیفیت بالا و ارائه منابع و مهارت‌های لازم در محیط‌های کاری می‌تواند پرستاران را در ایفای نقش جدید یاری نماید (۵۴).

نتایج تحقیقات Boyle و همکاران نیز نشان داد که تجارب مثبت ناشی از برنامه‌های پرسپتوری، تناسب تکالیف آموزشی و سیستم‌های حمایتی، در اجتماعی شدن موفقیت‌آمیز دانش‌آموختگان پرستاری نقش مهمی دارند (۵۵). Price نیز نقش منتورها و الگوهای نقشی را به عنوان منابع حمایتی گزارش کرده و معتقد است این عوامل در تصمیم‌گیری فرد برای ماندن در حرفه پرستاری اهمیت به‌سزایی دارند (۲۱).

بررسی ادبیات موجود در زمینه اجتماعی شدن حرفه‌ای، نتایج و پیامدهای مثبت و منفی فراوانی را روشن می‌سازد که برخی از آن‌ها معطوف به فرد و برخی نیز به سازمان‌ها و محیط‌های حرفه‌ای او مربوط می‌شود. اغلب

آشناسازی‌های نظری محیط‌های آموزشی و انتظارات و واقعیات محیط‌های کاری آگاه می‌شوند (۴۴). گذر به عرصه کامل نقش حرفه‌ای به هم‌خوانی و سازگاری بین ارزش‌ها، هنجارها و انتظارات آموزشی و واقعیات‌های محیط‌های کاری بستگی دارد (۴۵).

پیشایندها و پیامدهای اجتماعی شدن

حرفه‌ای

فرایندهای چرخشی بعدی در چرخه تحلیل مفهوم تکاملی، تعیین پیشایندها و پیامدهای مفهوم می‌باشد (۴۶). ارائه برنامه‌های جامع آشناسازی و آموزشی (از قبیل برنامه پرسپتوری، منتوری، اینترنی، اکسترنی)، الگوهای نقشی شایسته، منابع و تسهیلات آموزشی، محیط‌های آموزشی و بالینی پذیرای دانشجویان، عوامل انسانی دخیل در فرایند اجتماعی شدن (اعضای هیأت علمی، مربیان بالینی، کارکنان پرستاری و گروه همسالان) و ارائه فرصت و زمان کافی برای کسب تجربه در عرصه و بازخوردهای سازنده مواردی هستند که به کرات در ادبیات پرستاری و علوم سلامتی از آن‌ها به عنوان پیشایندهای اجتماعی شدن حرفه‌ای نام برده شده است (۲، ۶، ۱۰، ۱۷، ۲۱، ۳۳، ۴۲ و ۵۳-۴۷). اجتماعی شدن حرفه‌ای پیامد خواسته و ناخواسته عملکرد برنامه‌های آموزشی و فرایندهای محیط کار به شمار می‌آید (۱۰ و ۱۸).

نتایج مطالعات Fitzpatrick و همکاران

نشان داد که برنامه‌های آموزشی و محیط کار به همراه الگوهای نقشی شایسته برای اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری حیاتی هستند (۴۸). Kimberly اجتماعی شدن در حرفه را از

نیروها از دیگر تبعات منفی اجتماعی شدن حرفه‌ای غیر مؤثر به شمار می‌آیند (۲، ۱۰، ۱۲، ۱۸، ۳۱، ۴۰ و ۴۳).

مفاهیم جانشین و مرتبط

واژه‌های جانشین به معنی بیان مفهوم با کلمات و اظهاراتی غیر از مفهوم انتخابی جهت مطالعه می‌باشد (۲۸). ضمن فرایندهای تحلیل، مشخص شد که مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای با واژه‌هایی چون فرهنگ آموزی (۳، ۲۱ و ۵۷) و فرهنگ‌پذیری (۳۱) قابل جایگزینی می‌باشد.

کاربرد مفاهیم مرتبط در تحلیل مفهوم نیز بر این عقیده استوار است که هر مفهومی بخشی از شبکه مفاهیم را تشکیل می‌دهد که ضمن فراهم کردن زمینه لازم، در بیان اهمیت مفهوم مورد مطالعه نیز نقش ایفا می‌کنند. در واقع، مفاهیم مرتبط تنها بخشی از روابط و وابستگی‌های مفهوم اصلی را در بر دارند، بنابراین، واجد تمام ویژگی‌ها و خصوصیات مفهوم مورد مطالعه نمی‌باشند (۲۹). رایج‌ترین واژه‌های شناسایی شده در جریان تحلیل مطالعات مورد بررسی که با اجتماعی شدن حرفه‌ای ارتباط تنگاتنگ داشتند، عبارت از درونی‌سازی (۳، ۵، ۱۲-۱۹، ۵۶، ۵۸ و ۵۹)، همانند سازی (۹ و ۵۷)، سازگاری (۵، ۲۲، ۳۱ و ۳۶) و یادگیری اجتماعی (۹) بودند.

تفسیر و دلالت‌های تحلیل مفهوم

اجتماعی شدن حرفه‌ای نتیجه عملکرد توأم فرایندهای آموزشی و تجارب محیط کار است و مسایل مرتبط با پدیده اجتماعی شدن در حرفه پرستاری ماهیت چند وجهی دارند. این موضوع می‌تواند پذیرش پرستاری به عنوان حرفه‌ای مستقل را تهدید کند (۱۸). بررسی

مطالعاتی که در این تحلیل مورد بررسی قرار گرفته، کسب هویت حرفه‌ای را هدف اصلی و پیامد با ارزش اجتماعی شدن فرد در حرفه گزارش نموده است (۲۱، ۳۲، ۳۳ و ۵۶). هویت حرفه‌ای، در اثر تعامل با دیگر پرستاران و از طریق درونی کردن دانش، هنجارها، ارزش‌ها و فرهنگ حرفه پرستاری توسعه می‌یابد (۱۹).

از دیگر پیامدهای مثبت اجتماعی شدن حرفه‌ای می‌توان به ماندن فرد در حرفه، تعهد حرفه‌ای و سازمانی، رضایت شغلی و حرفه‌ای، اعتماد به نفس و خودآگاهی، پذیرش نقش حرفه‌ای، انگیزش درونی، بهره‌وری و مراقبت پرستاری کل‌نگر اشاره نمود که همگی حاصل سازگاری مؤثر فرد با نقش حرفه‌ای و پذیرش آن می‌باشند (۲، ۷، ۱۰، ۱۲، ۱۹، ۲۱، ۳۱، ۳۳، ۳۴، ۴۰ و ۴۳).

از آن جا که اجتماعی شدن ماهیتی پیچیده، متنوع و غیر قابل پیش‌بینی دارد، همیشه نتایج مثبت به همراه نخواهد داشت، به ویژه این که در برخی از مطالعات اثرات منفی آن بسیار برجسته گزارش شده است (۱۳، ۳۱ و ۵۵). از جمله پیامدهای منفی اجتماعی شدن در حرفه پرستاری می‌توان به کاهش انگیزه، تضعیف روحیه و کاهش بهره‌وری و کیفیت مراقبت از مددجویان اشاره نمود (۷ و ۱۰).

همچنین، جابه‌جایی‌های مکرر، ترک سازمان یا حرفه، تداوم عملکردهای ضعیف و کارهای معمول و بوروکراتیک، ابهام در نقش، حساسیت زدایی تدریجی نسبت به نیازهای انسانی مددجویان، فقدان تفکر انتقادی، درخواست‌های مکرر مرخصی و افزایش ریزش

به جهت ماهیت پیچیده مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای، وجود تعاریف متنوع در ادبیات علوم مختلف و به ویژه پرستاری، امری معمول و قابل انتظار می‌باشد. طبق بنیان فلسفی رویکرد تکاملی Rodgers نیز می‌توان پذیرفت که نتیجه تحلیل مفهوم، تنها رسیدن به یک نتیجه پایانی که «مفهوم چیست؟» نیست، بلکه پایه‌ای برای مکاشفه بیشتر و توسعه مفهوم می‌باشد. بر اساس یافته‌های تحلیل حاضر می‌توان برای اجتماعی شدن حرفه‌ای در بافت پرستاری تعریف زیر را ارائه نمود.

«فرایند مستمر یادگیری و درونی کردن نگرش‌ها، دانش، مهارت‌ها، ارزش‌ها، هنجارها، و رفتارهای لازم برای پذیرش و ایفای نقش حرفه‌ای»

با توجه به دیدگاه فلسفی حاکم بر رویکرد Rodgers که معتقد است هدف تحلیل، تشریح استعمال کنونی مفهوم با تأکید بر جنبه‌های زمانی و بافتی آن است، ارائه تعریف فوق جهت روشن سازی بیشتر مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای در پرستاری، نه تنها راه کاوش بیشتر مفهوم را نمی‌بندد، بلکه فرصتی برای تحقیقات بیشتر در جهت توسعه مفهوم و به کارگیری آن در حوزه‌های نظریه‌پردازی و تحقیق در عرصه‌های آموزشی، مدیریتی و بالینی پرستاری فراهم می‌نماید. از سوی دیگر، بیان تعریف فوق به منزله پذیرش تعریف رسمی واحد نیز تلقی نمی‌گردد، چرا که پذیرش تعریف واحد به معنی ارائه معیاری برای اندازه‌گیری جهت و وسعت تغییرات اجتماعی شدن است. این کار روش مفیدی برای ترسیم و ردیابی تغییرات نیست و چون نمی‌توان گفت که در جریان

ادبیات پرستاری نیز از وجود تنش‌ها و چالش‌های فراوان پیش روی دانش‌آموختگان جوان پرستاری خبر می‌دهد. این نگرانی با توجه به نتایج مطالعه حاضر، که علاوه بر پیامدهای مطلوب، از نتایج و تبعات ناخوشایند نیز خبر می‌دهد، قابل انتظار است. به نظر می‌رسد توجه به نوع و شکل ارائه برنامه‌های آموزشی و تمهیدات و سازوکارهای حرفه‌ای در محیط‌های کاری در این خصوص چاره ساز باشد.

از دیگر یافته‌های قابل تامل این مطالعه، تغییر نگاه به پدیده اجتماعی شدن و بررسی آن از منظری جدید می‌باشد. بر خلاف دیدگاه مرسوم در ادبیات گذشته، اجتماعی شدن حرفه‌ای، دیگر یک فرایند خطی و غیر فعال تلقی نمی‌گردد، بلکه فرایندی پویا و در حال تغییر است که پرستاران نیز به عنوان بازیگران اصلی آن، نقشی انفعالی ندارند و در هر نقطه از مسیر تکامل حرفه‌ای به اقتضای نقش حرفه‌ای‌شان قادر به تغییر می‌باشند. این تغییرات بستگی به تجارب گذشته، نوع و شکل آمادگی‌های آموزشی، فرصت‌های بازاندیشی در عملکرد، باورها و ارزش‌های حاصل از برنامه آموزشی و سازمان‌های حرفه‌ای آن‌ها دارد (۲). بنابراین، توجه جدی عوامل اجتماعی‌کننده (برنامه‌ریزان آموزشی، معلمان آموزشی و مربیان بالینی، کارکنان پرستاری و هم‌تایان) به این ویژگی فرایند اجتماعی شدن حرفه‌ای در تسهیل گذر دانش‌آموختگان جوان پرستاری، سازگاری آنان با نقش‌های حرفه‌ای و در نتیجه اجتماعی شدن موفقیت‌آمیز آنان نقش به‌سزایی خواهد داشت.

ویژگی‌های مهم آن را یادگیری، تعامل، تکامل و سازگاری معرفی می‌نماید. همچنین، برای این که افراد در حرفه خود به طور مؤثر و موفقیت‌آمیز اجتماعی شوند، رایحه تمهیداتی نظیر برنامه‌های جامع آموزشی، بهره‌مندی از الگوهای نقشی شایسته، ساختارهای آموزشی و بالینی حمایت‌کننده، فراهم نمودن فرصت‌های کار در عرصه جهت کسب تجربه و رایحه بازخوردهای سازنده تعیین‌کننده می‌باشد. همان‌طور که اجتماعی شدن حرفه‌ای پیامد خواسته و ناخواسته برنامه‌های آموزشی و محیط‌های کاری است، خود نیز منشأ نتایج مطلوب و در برخی اوقات، نتایج ناخوشایند می‌باشد. در مرور و بررسی مطالعات، مهم‌ترین پیامدهای مثبت اجتماعی شدن حرفه‌ای شامل کسب هویت حرفه‌ای، سازگاری با نقش‌های حرفه‌ای، تعهد حرفه‌ای و سازمانی و در نتیجه بهبود کیفیت مراقبت از مددجویان توصیف می‌شود. همچنین، ادبیات موجود نشان می‌دهد که اجتماعی شدن همیشه با پیامدهای مطلوب همراه نیست، به ویژه این که در برخی از مطالعات اثرات منفی آن را قابل توجه گزارش کرده‌اند. از این رو، آگاهی از ویژگی‌های مفهوم اجتماعی شدن، پیشایندها و پیامدهای گسترده آن، بیش از پیش منجر به ارتقای جایگاه، اهمیت و کاربرد این مفهوم در حرفه پرستاری می‌گردد و ابزاری اکتشافی برای بررسی و تحقیق بیشتر و گسترش بدنه دانش موجود در این حرفه محسوب می‌شود.

اجتماعی شدن، چه وقت و چگونه واکنشی رخ می‌دهد یا درونی می‌شود، از این رو پذیرفتن یک «نتیجه پایانی» و قبول یک «تعریف رسمی»، به منزله نادیده گرفتن دیگر عوامل غیر رسمی اجتماعی شدن، و تأثیرات و شرایط متغیر دیگری است که ممکن است مکمل، مخالف یا غیر مرتبط با تعریف مورد نظر باشند.

یکی از فعالیت‌های شش‌گانه رویکرد Rodgers رایحه نمونه یا مثال مناسب در صورت نیاز می‌باشد. علی‌رغم این که نیاز جدی برای رایحه چنین مثالی برای روشن‌سازی بیشتر مفهوم احساس می‌شود، اما ماهیت فرایندی مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای و ویژگی‌هایی نظیر پیچیدگی، متغیر بودن، چند بعدی بودن و غیر قابل پیش‌بینی بودن آن باعث گردید رایحه مثال واقعی در این مرحله از بررسی امکان‌پذیر نباشد، که می‌توان این مورد را به عنوان محدودیت مطالعه به حساب آورد.

نتیجه‌گیری

اجتماعی شدن حرفه‌ای مفهومی است که بسته به زمان، بافت و دیسپلین‌های مختلف، تظاهرات متغیری پیدا می‌کند. تحلیل مفهوم اجتماعی شدن در ادبیات حرفه پرستاری و علوم سلامتی مجموعه‌ای از معانی متفاوت و گاهی متناقض را به دست می‌دهد. یافته‌های مطالعه حاضر، اجتماعی شدن را فرایندی اجتناب‌ناپذیر، پیچیده، متنوع، پویا، دایمی و در عین حال غیر قابل پیش‌بینی توصیف می‌کند و

منابع

- 1 - Brinkerhoff DB, White LK, Ortega ST. *Essentials of sociology*. Belmont: Wadsworth Pub Co; 2007.
- 2 - Howkins EJ, Ewens A. How students experience professional socialisation. *Int J Nurs Stud*. 1999 Feb; 36(1): 41-9.
- 3 - Ryyanen K. Constructing physician's professional identity-explorations of students' critical experiences in medical education. *Acta Universitatis Ouluensis Medica*. 2001; 650.
- 4 - Page G. Professional socialization of valuation students: what the literature says. in *Proceedings 10th Pacific Rim Real Estate Society Conference, 2004, Bangkok*.
- 5 - Wolf L. A study of socialization of accelerated BSN graduates. Ph.D Thesis, Ohio, Kent State University, 2007.
- 6 - Tradewell G. Rites of passage. Adaptation of nursing graduates to a hospital setting. *J Nurs Staff Dev*. 1996 Jul-Aug; 12(4): 183-9.
- 7 - Chitty KK. *Professional Nursing: Concepts and challenges*. 4th ed. St. Louis: Elsevier Saunders; 2005.
- 8 - Marcum EH, West RD. Structured orientation for new graduates: a retention strategy. *J Nurses Staff Dev*. 2004 May-Jun; 20(3): 118-24.
- 9 - Messersmith A. *Becoming a nurse: The role of communication in professional socialization*. Ph.D Thesis, United State, Kansas, University of Kansas, 2008.
- 10 - Shinyashiki GT, Mendes IA, Trevizan MA, Day RA. Professional socialization: students becoming nurses. *Rev Lat Am Enfermagem*. 2006 Jul-Aug; 14(4): 601-7.
- 11 - Weis D, Schank MJ. Professional values: key to professional development. *J Prof Nurs*. 2002 Sep-Oct; 18(5): 271-5.
- 12 - Young ME, Stuenkel DL, Bawel-Brinkley K. Strategies for easing the role transformation of graduate nurses. *J Nurses Staff Dev*. 2008 May-Jun; 24(3): 105-10.
- 13 - Nesler MS, Hanner MB, Melburg V, McGowan S. Professional socialization of baccalaureate nursing students: can students in distance nursing programs become socialized? *J Nurs Educ*. 2001 Oct; 40(7): 293-302.
- 14 - Arnold EC, Boggs KU. *Interpersonal relationships: professional communication skills for nurses*. 3rd ed. Philadelphia: W.B. Saunders; 1999.
- 15 - Chitty KK. *Professional Nursing: Concepts and challenges*. 3rd ed. Philadelphia: W.B. Saunders; 2001.
- 16 - Goldenberg D, Iwasiw C. Professional socialisation of nursing students as an outcome of a senior clinical preceptorship experience. *Nurse Educ Today*. 1993 Feb; 13(1): 3-5.
- 17 - Kilpatrick K, Frunchak V. The Nursing Extern Program: innovative strategies for students in transition. *Health Care Manag (Frederick)*. 2006 Jul-Sep; 25(3): 236-42.
- 18 - Mooney M. Professional socialization: the key to survival as a newly qualified nurse. *Int J Nurs Pract*. 2007 Apr; 13(2): 75-80.
- 19 - Ohlén J, Segesten K. The professional identity of the nurse: concept analysis and development. *J Adv Nurs*. 1998 Oct; 28(4): 720-7.
- 20 - Parsons M, Griffiths R. The effect of professional socialisation on midwives' practice. *Women Birth*. 2007 Mar; 20(1): 31-4.
- 21 - Price SL. *Becoming a nurse: a meta-study of early professional socialization and career choice in nursing*. *J Adv Nurs*. 2009 Jan; 65(1): 11-9.
- 22 - Striefel S. Ethical responsibility and professional socialization. *Biofeedback*. 2006; 34(2): 43-7.
- 23 - Teschendorf B, Nemshick M. Faculty roles in professional socialization. *Journal of Physical Therapy Education*. 2001; 15(1): 4-10.
- 24 - Chinn PL, Kramer MK. *Theory and Nursing: Integrated Knowledge Development*. 5th ed. St. Louis: Mosby; 1999.
- 25 - Walker LO, Avant KC. *Strategies for theory construction in nursing*. 4th ed. NJ: Prentice-Hall: Upper Saddle River; 2005.
- 26 - Hupcey JE, Penrod J. Concept analysis: examining the state of the science. *Res Theory Nurs Pract*. 2005 Summer; 19(2): 197-208.

- 27 - Rodgers BL. Philosophical foundations of concept development. In: Rodgers BL, Knafk KA, editors. *Concept Development in Nursing: Foundations, Techniques, and Applications*. 2nd ed. Philadelphia: W.B. Saunders; 2000. P. 7-37.
- 28 - Rodgers BL. Concept analysis: An Evolutionary View. In: Rodgers BL, Knafk KA, editors. *Concept Development in Nursing: Foundations, Techniques, and Applications*. 2nd ed. Philadelphia: W.B. Saunders; 2000. P. 77-102.
- 29 - Brilowski GA, Wendler MC. An evolutionary concept analysis of caring. *J Adv Nurs*. 2005 Jun; 50(6): 641-50.
- 30 - Du Toit D. A sociological analysis of the extent and influence of professional socialization on the development of a nursing identity among nursing students at two universities in Brisbane, Australia. *J Adv Nurs*. 1995 Jan; 21(1): 164-71.
- 31 - Mackintosh C. Caring: the socialisation of pre-registration student nurses: a longitudinal qualitative descriptive study. *Int J Nurs Stud*. 2006 Nov; 43(8): 953-62.
- 32 - Dalton L. Professional socialisation and identity formation in rural health education. Ph.D Thesis, University of Tasmania, 2008.
- 33 - MacIntosh J. Reworking professional nursing identity. *West J Nurs Res*. 2003 Oct; 25(6): 725-41.
- 34 - Weidman JC, Stein EL. Socialization Of Doctoral Students to Academic Norms. *Research in Higher Education*. 2003; 44(6): 641-56.
- 35 - Weidman JC, Twale DJ, Stein EL. Socialization of graduate and professional students in higher education: A perilous passage? ASHE ERIC Higher Education Report. San Francisco, CA: Jossey-Bass; 2001.
- 36 - Kralik D, Visentin K, van Loon A. Transition: a literature review. *J Adv Nurs*. 2006 Aug; 55(3): 320-9.
- 37 - Waugaman WR, Lohrer DJ. From nurse to nurse anesthetist: the influence of age and gender on professional socialization and career commitment of advanced practice nurses. *J Prof Nurs*. 2000 Jan-Feb; 16(1): 47-56.
- 38 - Bozich Keith CL, Schmeiser DN. Activities designed to socialize students into nursing. *Nurse Educ*. 2003 Mar-Apr; 28(2): 55-7.
- 39 - Secrest JA, Norwood BR, Keatley VM. "I was actually a nurse": the meaning of professionalism for baccalaureate nursing students. *J Nurs Educ*. 2003 Feb; 42(2): 77-82.
- 40 - Scott ES, Engelke MK, Swanson M. New graduate nurse transitioning: necessary or nice? *Appl Nurs Res*. 2008 May; 21(2): 75-83.
- 41 - Begley T. Who am I now? The experience of being a post-registration children's student nurse in the first clinical placement. *Nurse Educ Today*. 2007 Jul; 27(5): 375-81.
- 42 - Gerrish K. Still fumbling along? A comparative study of the newly qualified nurse's perception of the transition from student to qualified nurse. *J Adv Nurs*. 2000 Aug; 32(2): 473-80.
- 43 - Newhouse RP, Hoffman JJ, Suflita J, Hairston DP. Evaluating an innovative program to improve new nurse graduate socialization into the acute healthcare setting. *Nurs Adm Q*. 2007 Jan-Mar; 31(1): 50-60.
- 44 - Duchscher JB. A process of becoming: the stages of new nursing graduate professional role transition. *J Contin Educ Nurs*. 2008 Oct; 39(10): 441-50.
- 45 - Kozier B, Erb G, Blais K. *Professional nursing practice*. 3rd ed. California: Addison Wesley Longman Inc; 1997.
- 46 - Rodgers BL. Concepts, analysis and the development of nursing knowledge: the evolutionary cycle. *J Adv Nurs*. 1989 Apr; 14(4): 330-5.
- 47 - Beck CT. The experience of choosing nursing as a career. *J Nurs Educ*. 2000 Oct; 39(7): 320-2.
- 48 - Fitzpatrick JM, While AE, Roberts JD. Key influences on the professional socialisation and practice of students undertaking different pre-registration nurse education programmes in the United Kingdom. *Int J Nurs Stud*. 1996 Oct; 33(5): 506-18.
- 49 - Hinds R, Harley J. Exploring the experiences of beginning registered nurses entering the acute care setting. *Contemp Nurse*. 2001 Mar; 10(1-2): 110-6.
- 50 - Kim KH. Clinical competence among senior nursing students after their preceptorship experiences. *J Prof Nurs*. 2007 Nov-Dec; 23(6): 369-75.
- 51 - Leners DW, Wilson VW, Connor P, Fenton J. Mentorship: increasing retention probabilities. *J Nurs Manag*. 2006 Nov; 14(8): 652-4.

- 52 - Ryan D, Brewer K. Mentorship and professional role development in undergraduate nursing education. *Nurse Educ.* 1997 Nov-Dec; 22(6): 20-4.
- 53 - Wilson B, Diane B. Concept analysis of preceptorship. MSc. Thesis, Edmonton (Canada), University of Alberta, 2001.
- 54 - Maben J, Latter S, Clark JM. The theory-practice gap: impact of professional-bureaucratic work conflict on newly-qualified nurses. *J Adv Nurs.* 2006 Aug; 55(4): 465-77.
- 55 - Boyle DK, Popkess-Vawter S, Taunton RL. Socialization of new graduate nurses in critical care. *Heart Lung.* 1996 Mar-Apr; 25(2): 141-54.
- 56 - Gregg MF, Magilvy JK. Professional identity of Japanese nurses: bonding into nursing. *Nurs Health Sci.* 2001 Mar; 3(1): 47-55.
- 57 - Valdez AM. Transitioning from novice to competent: what can we learn from the literature about graduate nurses in the emergency setting? *J Emerg Nurs.* 2008 Oct; 34(5): 435-40.
- 58 - Ulrich S. First birth stories of student midwives: keys to professional affective socialization. *J Midwifery Womens Health.* 2004 Sep-Oct; 49(5): 390-7.
- 59 - Rodts MF, Lamb KV. Transforming your professional self: encouraging lifelong personal and professional growth. *Orthop Nurs.* 2008 Mar-Apr; 27(2): 125-32.

Professional Socialization in Nursing: An Evolutionary Concept Analysis

Din mohammadi* MR (MSc.) - Rafii** F (Ph.D) - Peyravi*** H (Ph.D) - Mehrdad**** N (Ph.D).

Abstract

Received: Nov. 2009
Accepted: Apr. 2010

Background & Objective: Professional socialization is defined as the process of acquiring knowledge and skills; and internalizing values, attitudes, and norms to develop professional identity. This process occurs primarily during formal education programs and continues during orientation to hospital settings. The aim of this study was to clarify professional socialization concept; and to identify its attributes, antecedents and consequences in nursing context.

Methods & Materials: Rodgers' evolutionary method of concept analysis was used to facilitate clarification of professional socialization concept in nursing. The search, performed on scientific databases using the keywords: 'socialization', 'professional socialization' and 'nursing', resulted in findings of a sample of 446 papers covering the period 1995 to 2009 represented the disciplines of nursing and related sciences. After applying inclusion and exclusion criteria, a total of 47 articles and four books were included in the final analysis. The process was audited by two independent experts to ensure neutrality and credibility of the study and to reduce the potentials for bias.

Results: The result of the analysis showed that professional socialization is a complex process consisting of four critical attributes: learning, being interactive, developing, and being adaptive. Comprehensive educational programs, competent role models, and provision of adequate field experiences were antecedents for these attributes. The widespread and diverse consequences of professional socialization depend on personal, situational, and organizational factors. Thus, while occurrence of socialization process generates benefits, its nonoccurrence entails severe consequences.

Conclusion: Professional socialization process is a complex, diverse, dynamic, ongoing, inevitable, and unpredictable process. This process can have both positive and negative consequences on professional development. However, negative consequences are more prominently documented in the literature. Thus, successful socialization requires establishing facilities in education and practice. The purpose of this revolutionary concept analysis was to focus on significance and how-to-apply ways of the concept in nursing. These findings not only are added to the body of knowledge, but also serve as an important impetus for further theory development and research in nursing.

Key words: Professional socialization, concept analysis, Nursing

Corresponding author:
Din mohammadi MR
e-mail:
mdinmohammadi@yahoo.
com

* Instructor, Dept. of Medical & Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran

** Associate Professor, Center for Nursing Care Research, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

*** Associate Professor, Dept. of Medical & Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

**** Assistant Professor, Center for Nursing Care Research, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran